

ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ

σχετικά με το Σχέδιο Νόμου όπως κατατέθηκε στη Βουλή 10/1/2020 και αναμένεται να ψηφιστεί έως 25/1/2020

Η Σύσπείρωση Πανεπιστημιακών υιοθετεί το μεγαλύτερο μέρος της ανακοίνωση των Πανεπιστημιακών Δασκάλων ΕΜΠ όπως κατατέθηκε στην ΔΕ της ΠΟΣΔΕΠ και με κάποιες τροποποιήσεις και προσθήκες που αφορούν ολόκληρη την πανεπιστημιακή κοινότητα την παραθέτει παρακάτω.

Στις 4 Δεκεμβρίου 2019 τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση από το Υπουργείο Παιδείας το Σ/Ν «Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ), Ειδικοί Λογαριασμοί Κονδυλίων Έρευνας Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων και άλλες διατάξεις». Η νυν ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας συνεχίζει την πρακτική των προηγούμενων ηγεσιών ως προς την αποσπασματική θεσμοθέτηση μέτρων και, μάλιστα, για μείζονος σημασίας θέματα όπως είναι η αξιολόγηση των Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και η δημιουργία μιας νέας Αρχής για την ανώτατη εκπαίδευση, γεγονός που επιδεινώνει το πρόβλημα των διάσπαρτων, ασαφών και αντιφατικών νομοθετικών διατάξεων. Και βέβαια, δεν λείπουν ούτε οι περίφημες «Λοιπές διατάξεις», μέσω των οποίων λαμβάνονται αποφάσεις για πλείστα όσα σοβαρά θέματα, όπως το ότι **επιτρέπει το διορισμό εκπαιδευτικών ΜΟΝΟ με βάση τα επαγγελματικά δικαιώματα που τυχόν έχουν λάβει από το εξωτερικό και όχι μέσω της αναγνώρισης τίτλων σπουδών από το ΔΟΑΤΑΠ.**

Η Γραφειοκρατία συνεχίζει το στραγγαλισμό της έρευνας

Οι διατάξεις των **Άρθρων 22 έως 31** που αφορούν στο πλαίσιο λειτουργίας των ΕΛΚΕ είναι πολύ κατώτερες της ανάγκης για άμεση αποδέσμευση της Έρευνας από τον γραφειοκρατικό στραγγαλισμό και των προσδοκιών που είχαν δημιουργηθεί από σχετικά (μάλλον κατευθυνόμενα) δημοσιεύματα. Επίσης, **δεν περιλαμβάνουν αντίστοιχες προβλέψεις για τη διαχείριση των κονδυλίων του Τακτικού Προϋπολογισμού**, εγκαταλείποντας ένα σημαντικό τμήμα των πανεπιστημιακών δράσεων κυριολεκτικά στο έλεος μιας απίθανης γραφειοκρατίας. Αναμφίβολα, λοιπόν, τα πλέον κρίσιμα ζητήματα που τίθενται στο νομοσχέδιο είναι η **συγκρότηση της ΕΘΑΑΕ και η σύνδεση της αξιολόγησης των ΑΕΙ με τη χρηματοδότησή τους σε ποσοστό 20%** (χωρίς να υποτιμάται η σημασία άλλων διατάξεων όπως, για παράδειγμα, της παρ. 2 του Άρθρου 10 για αξιολόγηση προγραμμάτων σπουδών που οδηγούν στην άσκηση «νομοθετικών ρυθμιζόμενων επαγγελμάτων», και τις επισφαλείς διαδικασίες που ανοίγει).

Όχι διορισμό, ανοιχτή διαδικασία εκλογής και προσόντα για τα όργανα της “ανεξάρτητης” ΕΘΑΑΕ

Εύλογα δημιουργείται το ερώτημα, για την κατάργηση της ΑΔΙΠ και την αντικατάστασή της από την ΕΘΑΑΕ, αφού στο ρόλο και τις αρμοδιότητες των δύο Αρχών δεν εντοπίζονται διαφορές, ως προς τα ουσιαστικά ζητήματα. Ιδιαίτερα με τις θέσεις που εξέφραζε ως Αξιωματική Αντιπολίτευση για τις «...άνευ ακαδημαϊκών κριτηρίων και μελετών βιωσιμότητας και σκοπιμότητας...» συγχωνεύσεις Πανεπιστημίων και ΤΕΙ από την προηγούμενη ηγεσία του Υπουργείου, να προβεί – έστω για τα μάτια του κόσμου – στην αξιολόγηση της ΑΔΙΠ και στην αποτίμηση του έργου της για να τεκμηριώσει την ανάγκη κατάργησής της. **Η κατάργηση της ΑΔΙΠ και η αντικατάστασή της από την ΕΘΑΑΕ έχει ως μοναδικό στόχο τον πλήρη έλεγχο της Ανεξάρτητης Αρχής από την ηγεσία του Υπουργείου για να αποφευχθούν «προβλήματα» του παρελθόντος - όπως η κριτική που είχε ασκηθεί από την ΑΔΙΠ στο σχέδιο «Αθηνά» με αναφορές για «...πολλές αδυναμίες, η κυριότερη των οποίων αφορά την μη συνεπή και ομοιόμορφη εφαρμογή κριτηρίων...»** (ένας *très chic* τρόπος για να θιγούν οι μικροκομματικές σκοπιμότητες του

σχεδίου)ⁱ - αλλά και να διευκολυνθούν οι μελλοντικοί σχεδιασμοί της Κυβέρνησης. Για τους λόγους αυτούς επιλέγεται με τη συγκεκριμένη διαδικασία ο **Πρόεδρος της ΕΘΑΑΕ** (με απόφαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλή, ύστερα από πρόταση του του Υπουργικού Συμβουλίου και εισήγηση του Υπουργού Παιδείας), ο οποίος και **συγκεντρώνει σημαντικές εξουσίες στα χέρια του** (είναι Πρόεδρος και του Ανώτατου Συμβουλίου και του Συμβουλίου Αξιολόγησης και Πιστοποίησης, είναι μέλος των επιτροπών αξιολόγησης και συγκροτεί με κρίση, χωρίς προβλεπόμενα κριτήρια, τις δύο τριμελείς επιτροπές που αξιολογούν τις υποψηφιότητες των δύο ανωτέρω Συμβουλίων, κ.ά.). **Η ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, με την επίφαση της αξιολόγησης μιας «Ανεξάρτητης» Αρχής, εφαρμόζει επιθετικά και ασφυκτικά τις επιλογές της, καταστρατηγώντας τον αυτοδιοικητο χαρακτήρα των Ιδρυμάτων.**

Η αξιολόγηση δεν πρέπει να νομοθετείται ως τιμωρητική διαδικασία και δεν αφορά μόνο αριθμητικά αποτελέσματα

Σημαντικό ρόλο σε αυτό θα διαδραματίσει φυσικά η αξιολόγηση των Ιδρυμάτων και, ιδιαίτερα, η σύνδεση της αξιολόγησης με τη χρηματοδότησή τους. **Τα έργα των πανεπιστημίων - εκπαιδευτικό και ερευνητικό - πρέπει να σχεδιάζεται, να αποτιμάται και να επανασχεδιάζεται, με σταθερό στόχο τη βελτίωσή του, ως νευραλγικής σημασίας κοινωνική διαδικασία.** Όσο, όμως, σωστή είναι η θέση αυτή άλλο τόσο πραγματική είναι και η θέση ότι μέσω των κατάλληλων «κριτηρίων αξιολόγησης» προωθείται αποτελεσματικά ακόμη και η πιο σκληρή αντιακademική πολιτική. Η διαδικασία σχεδιασμός-αποτίμηση-επανασχεδιασμός του έργου των πανεπιστημίων, κυρίως, πρέπει να είναι ικανή να αποτιμά τα ποιοτικά στοιχεία που συνθέτουν και διαμορφώνουν τον πολύπλευρο ακαδημαϊκό χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, Ασφαλώς, το ανεκδοτολογικό εύρημα των Smeyers & Burbules (2011)ⁱⁱ, που φέρνουν ως παράδειγμα τη μελέτη των Fleischmann & Pons (1989)ⁱⁱⁱ στο πεδίο της «ψυχρής σύντηξης», η οποία έχει περισσότερες από 830 ετεροαναφορές, ως παράδειγμα, όμως, «ηλίθιου σφάλματος ή απάτης», δεν είναι μοναδικό.

Σύμφωνα με έρευνες, η σύνδεση της αξιολόγησης με τη χρηματοδότηση με χρήση ποσοτικών δεικτών, όπως είναι ο λόγος αποφοιτησάντων προς εγγεγραμμένων φοιτητών, μπορεί να οδηγήσει σε «χαλάρωση» των ακαδημαϊκών κριτηρίων (χαρακτηριστική η περίπτωση της «παρότρυνσης» του Προέδρου του Τμήματος Design & Engineering του Bournemouth University, να ελαχιστοποιήσουν οι καθηγητές του Τμήματος τον αριθμό των αποτυχόντων στις εξετάσεις φοιτητών^{iv}). Η σύνδεση της αξιολόγησης με τη χρηματοδότηση οδηγεί και στη σύνδεση της ατομικής αξιολόγησης των μελών ΔΕΠ με το μισθό τους^v, επιταχύνει τις ανισότητες^{vi} επιδρώντας αρνητικά στην ακαδημαϊκή ελευθερία^{vii,viii,ix,x}. **Επιπρόσθετα, συμβάλλει στη «διάβρωση» του ρόλου των Πανεπιστημίων, μετατρέποντάς τα από ακρογωνιαίο λίθο της ελεύθερης πρόσβασης σε ένα ύψιστο κοινωνικό αγαθό, την παιδεία, σε κέντρα εμπορίου κάτω από την επίθεση ενός ανελέητου οικονομικού ανταγωνισμού^{xi}.** Τέλος, δεν απουσιάζουν κριτικές αναφορικά με την απουσία διαφάνειας και παραποίησης των αποτελεσμάτων στη διαδικασία αξιολόγησης^{xii}, οι οποίες μπορεί να έχουν δραματικές συνέπειες στη χρηματοδότηση των Ιδρυμάτων (π.χ. αναφέρεται πως η πτώση του Πανεπιστημίου του Manchester από την 8^η θέση το 2008, στην 17^η το 2014 είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια ερευνητικών πόρων της τάξης των 69 εκατ. GBP). **Και αν η αδιαφάνεια και ο «χειρισμός» της αξιολόγησης χαρακτηρίζουν ένα σύστημα όπως το Research Excellence Framework (REF) του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν χρειάζεται μεγάλη φαντασία να αναλογιστεί κάποιος πώς θα λειτουργήσει ένα αντίστοιχο σύστημα στην ελληνική πραγματικότητα.**

Έχει, τέλος, ενδιαφέρον να αναφερθούν τα στοιχεία που αφορούν στο κόστος που αυτή ενέχει σε οικονομικούς όρους και απαιτούμενες εργατώρες για τη συλλογή και την επεξεργασία των στοιχείων. Για παράδειγμα, στα Πανεπιστήμια του Ηνωμένου Βασιλείου το κόστος αποτίμησης του έργου τους, στο πλαίσιο του REF 2014, ανήλθε σε 55 εκατ. GBP, ενώ κατά άλλες εκτιμήσεις σε 100 εκατ. GBP⁹

Λαθροχειρούν ή είναι εκτός πραγματικότητας ;

Επιστρέφοντας στην πρόταση της Υπουργού, το 80% του προϋπολογισμού θα δίνεται με βάση το συνολικό αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών, το εκτιμώμενο ετήσιο κόστος σπουδών ανά φοιτητή, κλπ. και το 20% με βάση τους «δείκτες ποιότητας και επιτευγμάτων». Η η Υπουργός και η Κυβέρνηση συνολικά, είναι εκτός πραγματικότητας, ή επιχειρούν, όπως έχει συμβεί στο παρελθόν, μία τεράστια «λαθροχειρία» με στόχο την περαιτέρω μείωση της απολύτως ανεπαρκούς σημερινής κρατικής επιχορήγησης. Ενώ η ευθύνη των μη ικανοποιητικών αποδόσεων δεν ανήκει στα Πανεπιστήμια, αλλά στην ιδιαίτερα επιθετική πολιτική μειώσεων της χρηματοδότησης το διάστημα 2010-2015.

Εντυπωσιάζει η χρήση δεικτών όπως «η αριθμητική σχέση αποφοίτων προς τους εισερχόμενους φοιτητές», που οδηγεί αναπόδραστα σε χαλάρωση των απαιτήσεων σε επίπεδο μαθησιακών αποτελεσμάτων, ώστε να αυξηθεί ταχύτατα ο ρυθμός αποφοίτησης, αλλά και δεικτών όπως «η απορρόφηση των αποφοίτων από την αγορά εργασίας». Με το κριτήριο αυτό η Ελλάδα θα έπρεπε να έχει κλείσει τα περισσότερα ΑΕΙ στην πρόσφατη κρίση, στερώντας την χώρα από το σημαντικότερο κεφάλαιό της. Τα δε κριτήρια της αποτίμησης της ερευνητικής δραστηριότητας είναι προφανές ότι πριμοδοτούν επιστήμες όπου οι δείκτες και οι εν γένει ποσοτικές παράμετροι ταιριάζουν (με όλα τους τα προβλήματα που προαναφέρθηκαν), Οι ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες προφανώς δεν έχουν τύχη ...Αν η διάταξη αυτή περάσει, νομιμοποιείται και μονιμοποιείται η χρόνια οικονομική αναίμια και η εξαφάνιση των δημόσιων πανεπιστημίων. Τα κριτήρια για το 20% χωρίζονται σε τρεις μεγάλες ενότητες: (α) εκπαιδευτικό έργο, (β) ερευνητικό έργο, (γ) διεθνοποίηση των σπουδών.

Μονόδρομος η απόρριψη του νομοσχεδίου.

Εδώ έχουμε, για πρώτη φορά, την προτροπή, με το όπλο της υποχρηματοδότησης, τα Ιδρύματα να επιλέξουν ένα πεδίο στο οποίο θα «αριστεύουν» και θα διακρίνονται: είτε ως εκπαιδευτικά ιδρύματα, είτε ως ερευνητικά κέντρα είτε ως πόλοι φοιτητικής κινητικότητας.

Τα ίδια τα Ιδρύματα καλούνται να αυτοχαρακτηριστούν ως είτε εκπαιδευτικού προσανατολισμού είτε ερευνητικού. Αυτή η διαφοροποίηση μεσομακροπρόθεσμα θα οδηγήσει σε δύο επίπεδα Ιδρυμάτων: τα προς εκπαίδευση προσανατολισμένα και τα προς έρευνα. Και αυτά που θα επιλέξουν να ρίξουν το βάρος στον ερευνητικό χαρακτήρα θα είναι νομοτελειακά τα ήδη ισχυρότερα Ιδρύματα από άποψη ερευνητικών υποδομών και ανθρωπίνων πόρων. Τα υπόλοιπα καλούνται να απεμπολήσουν αυτόν τον χαρακτήρα, λόγω της άμεσης αξιολόγησης.

Επιχειρείται αντί να ενισχυθούν οι κατά κεφαλή δαπάνες για Έρευνα & Ανάπτυξη, οι οποίες είναι περίπου στο 40% του μέσου όρου της ΕΕ-28^{xiii}, επιχειρείται μείωση στα διαθέσιμα κονδύλια μέσω δήθεν αντικειμενικής αξιολόγησης της έρευνας με δείκτες όπως ο αριθμός Κέντρων Αριστείας Ιδρυμάτων (που θα αναδεικνύονται με γενικόλογα και αόριστα κριτήρια προς εξυπηρέτηση ημετέρων...).

Η απόρριψη του εν λόγω νομοσχεδίου, και ειδικότερα η θέσπιση της ΕΘΑΑΕ με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά οργάνωσης και τρόπου λειτουργίας και το προτεινόμενο πλαίσιο αξιολόγησης και η διασύνδεση αυτής με την απολύτως ανεπαρκή σημερινή χρηματοδότηση, δεν αποτελεί απλά μονόδρομο αλλά στάση ευθύνης και αξιοπρέπειας.

-
- ⁱ https://www.adip.gr/sites/default/files/pages/13/723-hqa_opinionathenai.pdf
- ⁱⁱ Smeyers, P. & Burbules, N. (2011). How to Improve your Impact Factor: Questioning the Quantification of Academic Quality, *Journal of Philosophy of Education*, 45(1), pp. 1-17.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-9752.2011.00787.x>
- ⁱⁱⁱ Fleischmann, M. and Pons, S. (1989) Electrochemically Induced Nuclear Fusion of Deuterium, *Journal of Electroanalytical Chemistry*, 261/2A, pp. 301–308.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0022072889800063>
- ^{iv} The Guardian (2004). 'Degrees for sale' at UK universities.
<https://www.theguardian.com/uk/2004/aug/01/universityfunding.highereducation>
- ^v De Fraja, Gianni and Facchini, Giovanni and Gathergood, John, Academic Salaries and Public Evaluation of University Research: Evidence from the UK Research Excellence Framework (September 30, 2018). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2815174> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2815174>
- ^{vi} Schäfer, L. O. (2016). Performance assessment in science and academia: Effects of the RAE/REF on academic life. Working paper no. 7, Centre for Global Higher Education.
<https://www.researchcghe.org/perch/resources/publications/wp7.pdf>
- ^{vii} Ladyman, J. (2011). Don't Play Politics with Academic Freedom. *New Statesman*, March 30.
- ^{viii} Smith, A. (2012). Making an Impact: When Science and Politics Collide. *Guardian*, June 14.
- ^{ix} Watermeyer, R. (2016). Impact in the REF: issues and obstacles. *Studies in Higher Education*, 41(2), 199–214.
<https://doi.org/10.1080/03075079.2014.915303>
- ^x Watermeyer, R., & Hedgecoe, A. (2016). Selling 'impact': peer reviewer projections of what is needed and what counts in REF impact case studies. A retrospective analysis. *Journal of Education Policy*, 31(5), 651–665.
<https://doi.org/10.1080/02680939.2016.1170885>
- ^{xi} Giroux, H. A. (2011). Beyond the Swindle of the Corporate University. In *The Assault on Universities: A Manifesto for Resistance*, edited by M. Bailey and D. Freedman, 145–156. London: Pluto.
- ^{xii} Kelly, A. (2016). Funding in English Universities and its relationship to the Research Excellence Framework. *British Educational Research Journal*, 42(4), 665–681. <https://doi.org/10.1002/berj.3229>
- ^{xiii} <https://metrics.ekt.gr/datatables/172>